

Отримано: 15 лютого 2022 р.

Прорецензовано: 21 лютого 2022 р.

Прийнято до друку: 24 лютого 2022 р.

e-mail: Oksana.R.Mukytiuk@lpnu.ua

DOI: 10.25264/2519-2558-2022-13(81)-297-301

Микитюк О. Р. Ідейні максими Тараса Шевченка у сприйнятті Дмитра Донцова. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 13(81). С. 297–301.

УДК: 811.161.2*38

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3922-4610>

<https://www.researchgate.net/profile/Oksana-Mukytiuk>

Микитюк Оксана Романівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»

ІДЕЙНІ МАКСИМИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА У СПРИЙНЯТТІ ДМИТРА ДОНЦОВА

У дослідженні проаналізовано заглибленість Д. Донцова в українську історію, гетьманське та козацьке минуле, що дозволило йому віднайти ті первні, які є базовими для життя держави. Одним з визначальних аспектів аргументації в Донцових текстах є назви людей, у поглядах яких він віднаходить світоглядovu спорідненість або ж бачить цілковиту несумісність. Базою для творення ідейних настанов Д. Донцова є постать Т. Шевченка.

Доведено, що мовно-політичний світогляд лінгвоперсони Д. Донцова є ідеологічним продовженням думок Т. Шевченка. У роботі запропоновано таке трактування терміна «максима»: індивідуальний мовленнєвий символ, взятий здебільшого з позитивною конотацією, який автор подає як ідейну доміную. Наприклад, максима 'правда' є суттєвою для побудови самостійної держави, максима 'віра' – це джерело духовості, максима 'сила' розкрита як показ козацького героїчного минулого. Важливо, що Т. Шевченко та Д. Донцов є пропагаторами світогляду боротьби, а максима 'любов' невіддільно пов'язана з Україною. Показано, що обидва мислителі формують національний дух та насаджують вірою в Божє провидіння. Встановлено, що постать Шевченка є стрижневою для формування індивідуально-авторської картини світу Д. Донцова.

Актуальність ідейних максим Т. Шевченка через призму лінгвоперсони Д. Донцова вможливує побачити теперішню ситуацію, бо будь-яке сучасне має своїм опертям минуле. На основі яскравої спадщини мислителя відтворено суспільно-політичне та культурно-історичне тло епохи та показано державотвірні ідеї, на які опирався публіцист у своїх культурологічних та націософських працях.

Ключові слова: лінгвоперсона, максима, мовно-політичний світогляд, Т. Шевченко, Д. Донцов.

Oksana Mukytiuk,
Candidate of Philology, Associate Professor,
Lviv Polytechnic National University

TARAS SHEVCHENKO'S IDEOLOGIC MAXIMS OF IN THE PERCEPTION OF DMYTRO DONTSOV

The study analyzes D. Dontsov's deep interest in Ukrainian history, in particular Cossacks' and the Hetmans' times, and his search for ideas that are basic for the life of the state. One of the defining aspects of argumentation in Dontsov's texts are the individuals in whose views he found worldview kinship or saw complete incompatibility. The basis for the creation of D. Dontsov's ideological guidelines is Taras Shevchenko personage.

It is proved that the linguistic and political worldview of Dontsov's linguoperson is an ideological continuation of T. Shevchenko's thoughts. The article offers the following interpretation of the term "maxim": an individual speech symbol, used mostly with a positive connotation, which the author presents as an ideological dominant. For example, the maxim 'truth' is important for building an independent state, the maxim 'faith' is a source of spirituality, the maxim 'strength' is revealed as an expression of the Cossack heroic past. It is important that T. Shevchenko and D. Dontsov advocate the worldview of struggle, and the maxim of 'love' is inextricably linked with Ukraine. It has been shown that both thinkers form a national spirit and inspire faith in God's providence. It is established that the figure of Shevchenko is the core for the formation of the D. Dontsov's individual-authorial worldview.

The urgency of Taras Shevchenko's ideological maxims through the prism of Dontsov's linguoperson makes it possible to learn from our history. On the basis of D. Dontsov's vivid journalism is reproduced the socio-political and cultural-historical background of the epoch, and the nation-building ideas on which he relied in his culturalological and national-philosophical works are shown.

Keywords: linguoperson, maxim, linguistic and political worldview, T. Shevchenko, D. Dontsov.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Острог 40-х рр. XIX ст., коли Т. Шевченко відвідав його як художник Київської археологічної комісії, та постать Т. Шевченка в мислителя Д. Донцова – це все історична доля України, як є об'єктом вивчення на рівні лінгвоперсоналогії. На основі інформаційно-сміслового та контекстуального методів дослідження, що є вагомими для сучасного мовно-політичного простору, варто простежити, як ідейні максими Шевченка актуалізує своїми творами великий публіцист, та показати, як картина світу періоду Шевченка та періоду Донцова ілюструє державо- та націєтворну функцію мови.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Лінгвоперсоналогія на сьогодні є об'єктом численних зацікавлень мовознавців (Загнітко, 2017; Космеда, 2012; Фаріон, 2017), оскільки поєднує в своїй системі знань когнітивістику (Біскуп, 2018; Нестерова, 2015), соціальну комунікацію (Супрун, 2015а, 2015б), лінгвістику тексту (Єщенко, 2009; Кочан, 2008) тощо. Відтак мовна особистість Д. Донцова потребує розгляду на рівні синтезу різних гуманітарних дисциплін. Важливо, що історичний ракурс його творів здійснив С. Квіт (Квіт, 2013), політико-літературознавче осмислення внеску публіциста в український ментальний простір подав О. Баган (Баган, 2008). Доречним для розуміння мовомислення Д. Донцова є вивчення його постаті в царині філософії, політології тощо.

На сьогодні лінгвопортрет Д. Донцова аналізує О. Микитюк (Микитюк, 2017, 2021). Аспекти соціальної комунікації та вісниківську публіцистику Д. Донцова досліджує Л. Супрун (Супрун, 2015а, 2015б). Особливо промовисто про містичність Шевченкового слова в розумінні Д. Донцова наголошує І. Фаріон (Фаріон, 2012).

Мовний портрет Д. Донцова буде неповним, якщо не акцентувати на власних назвах його творів, серед яких базовою по-статтю є Т. Шевченко. Попри те, що за часів Советського Союзу, як каже Е. Маланюк, “знечулювали” сам інстинкт шевченківства, “щоб – у відповідний момент – вирізати Шевченка з національної психіки майже хірургічним способом” (Маланюк, 2012: 31), маємо чималий пласт характеристики семантико-стильової манери Кобзаря. Відтак для нас важливо висвітлити, як ідейні максими Т. Шевченка інтерпретував Д. Донцов, який присвятив йому численні статті: “Два антагоністи”, “Шевченко і Драгоманов”, “Пам’яті великого вигнанця”, “Козак із мільона свинопасів”, “Ідеї Шевченка про Бога і націю” та ін.

Викремлення проблеми, котрій присвячено статтю. Новизною роботи є вивчення ідейних максим Т. Шевченка, актуалізацію яких здійснив Д. Донцов. Теоретичне значення дослідження дозволяє відтворити політичне світобачення Д. Донцова, співзвучне з ідеями Т. Шевченка.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є охарактеризувати ідейні максими Шевченка крізь призму світо-сприйняття Д. Донцова. Відповідно до поставленої мети **завданням** є: 1) показати мовно-політичний світогляд лінгвопер-сон Д. Донцова та Т. Шевченка; 2) визначити максими Т. Шевченка, які артикулює Д. Донцов.

Виклад основного матеріалу дослідження. Публіцистичний текст дозволяє реконструювати не лише культурне тло епохи, а й створити власний аргументаційний стиль, що блискуче вдалося Д. Донцову. Крім того, надемоційна манера письма мислителя, його блискучі метафори, розлогі антитези, сформульовані на кричущих фактах, віддзеркалюють мово-мислення автора, яке в дослідженні показано на основі ідеологічних максим Т. Шевченка.

Уживання терміна “максима” характерне для творів Д. Донцов, який номінує це слово для відтворення моральних, ідеологічних та суспільних чинників. Тому пропонуємо таке трактування “максими”: індивідуальний мовленнєвий символ, вжитий здебільшого з позитивною конотацією, який автор подає як ідейну доміную. Заглибленість Д. Донцова в українську історію дозволила йому віднайти ті первні, які є суттю існування держави. Одним з визначальних аспектів аргументації в Донцових текстах є називання постатей, у поглядах яких він віднаходив світоглядову спорідненість або ж бачив повну несумісність.

Ідейно наснаженим у творах Д. Донцова є національний геній Т. Шевченко, який викликає в публіциста неймовірне захоплення. Будь яке власне ім’я, на думку І. Кочан, сприяє вертикальній зв’язаності тексту, відтак прізвище Шевченка, як і будь-яке інше, “наповнюється змістом, містить якісну і кількісну характеристику-інформацію” (Кочан, 2008: 85). Очевидно, духовна єдність великого публіциста з Кобзарем була наслідком “крицевевої вдачі Шевченка” (Донцов, 2011–2016, т. 8: 87), яка не дала йому зломитися.

Екзистенційну суть Шевченкового мовомислення Д. Донцов розгорнув на тлі тодішнього культурно-політичного життя, відзначивши, що для психіки українського інтелігента Шевченко був “тільки метеором, що зблиснув у тій темряві, в котрій куняли в своїх зруйнованих храмах українофільські божки. По нім темрява залягла ще темніша” (Донцов, 2011–2016, т. 5: 95). Історичний ракурс аналізу засвідчує, що усвідомлення Кобзарєвої сили та пророчости прийшло до поколінь українців значно пізніше. Політичне структурування Шевченкових напрямних, які повторив Д. Донцов, стосується максим ‘права’, ‘віра’, ‘сила’, ‘боротьба’, ‘любов’.

Максима ‘права’ як ментальний знак, як ідейний дороговказ є присутньою для комунікації зі світом. Ця максима є домінуючою і в Д. Донцова, і присутня в численних творах Т. Шевченка. Мислитель нагадує, що Святе письмо ділить людей на холодних та гарячих, тому застерігає від літеплих, які завжди в непевності, завжди в хитанні та роздвоєності. Д. Донцов доводить, що серединний шлях ніколи не призводить до змін та цю аксіому підтверджує постаттю Т. Шевченка, який володів “безоглядним Так і Ні” (Донцов, 2011–2016, т. 8: 343). Любов до істини для Шевченка була непохитною, і, як зауважує Донцов, “сила духу Шевченка не дозволила йому відступитися від Правди, він не дався зломитися” (Донцов, 2011–2016, т. 8: 87).

У Пророкові Д. Донцов бачить концепцію вільної людини і тодішнього часу, і теперішнього. Знаковою є духовна цілісність Шевченка, який нікому не догоджав, не сидів нишком, а свої ідеї без страху омовлював у творах. Мислитель віднаходить Кобзарєве розуміння справедливості, показує, що національний геній України не заражається маскарadoю, яка “*все мішає до купи «благая» і «злая»*” (Донцов, 2011–2016, т. 8, с. 271), він розуміє, що Добро і Зло – це вибір шляху життя. Суголосними у виборі правди є спостереження публіциста, який постійно наголошує, що чужі ідеї ніколи не приносять визволення, а, навпаки, знищують своєю правдою, місце якої заступає чужа правда. Отож максима ‘права’ стає вагомою для побудови самостійної держави.

Максима ‘віра’ в Д. Донцова особливо повно розкрита в його творах останнього періоду. Поза сумнівом, контакт з Богом він усвідомив як екзистенційну сутність через перебутий досвід, тому такі злободенні його вислови про моральні чесноти та приймання того, що визначено Вищою силою. Натомість максима ‘віра’ в Шевченка була наскрізною лінією його життя. Д. Донцов відчуває постійну одержиму гарячу козацьку віру Т. Шевченка, усвідомлює, що внутрішня міцність Кобзаря була завдяки “*контакту з джерелом всякої духовної кріпости, з Богом, контакту, що зветься молитвою*” (Донцов, 2011–2016, т. 9: 77). Тому й маємо, за висловом І. Фаріон, містичність Шевченкового слова, що віддзеркалюється у “сяганні його божественних джерел, в оперті на біблійні тези як єдино правдиву основу людського буття і усвідомлення власної місії” (Фаріон, 2012: 18).

Д. Донцов простежує в текстах Т. Шевченка концепцію Бога-Отця, який “*милосердний і довготерпеливий, але й каруючий*” (Донцов, 2011–2016, т. 9: 110). Великий публіцист неодноразово говорить, що воїни Христові – це воїни, які перемагають сатану та духовними мечами поборюють зло. Пояснюючи чин Христових воїнів, мислитель цитує Т. Шевченка, бо ті “*не «за хрести ховаються від сатани» (Шевченко) лише борються з ним під знаком Розп’ятого*” (Донцов, 2010: 265).

Д. Донцов однозначно впевнений, що джерелом духовості Шевченка є Євангеліє. Цю думку найточніше підтверджує стаття мислителя “Ідеї Шевченка про Бога і націю”, яка слугує ідейним у вираженням сказаного: “*Правда Євангелії – це для нього (Т. Шевченка – О. М.) Євангелія Правди нашої, його правди, за яку карався, мучився, але не каюся*” (Донцов, 2011–2016, т. 9: 323). Досліджуючи комунікативний простір Шевченкового дискурсу, Т. Космеда спостерігає, що “звертан-ня до Господа, бесіда з Богом – це найбільше одкровення” (Космеда, 2012: 99).

Важливість віри вмотивовує Д. Донцов та Т. Шевченко. За обидвома мислителями віра наповнює життя сенсом і лише віра в перемогу цю перемогу здатні зробити реальною. Великий публіцист пояснює, що віра дозволила Лазареві (за наказом) Ісуса Христа вийти з домовини, тому віра потрібна, аби не загинути в світовому хаосі. Неприйнятним для Д. Донцова є отруєння чужими доктринами, що є наслідком відсутності віри. Аналогічно про завмирання віри сатирично, викривально та гнівно у поемі “Кавказ” пише Шевченко: “А правда наша п’яна спить”.

Максима ‘сила’ найпереконливіше подана в афоризмові в Д. Донцова “Щастя – це бути сильним”. Ймовірно, таке визначення було незрозумілим для українського суспільства ХХ ст., але за приклад для наслідування мислитель бере козацькі часи. Українські козаки знали “універсальний” закон життя: щоб вижити, треба обов’язково бути сильним. 1926-го року максиму ‘сила’ Д. Донцов сформулює як аксіому: “*Закон природи є право сили*” (Донцов, 2006: 158).

Перевага сильних над слабкими – це той двовимір, який керує світом, а мислитель цю перевагу називає ядром, без якого “*суспільність стане безглуздою отарою*” (Донцов, 2011–2016, т. 7: 374). Безпечелітність, гострота висловів та певність є доміантними у лексичі Д. Донцова щодо розуміння максими ‘сила’. Розглядаючи проблему юнацтва і “Пласту”, мислитель констатує: “*Нема дилеми – мир або війна, лише упадок або перемога*” (Донцов, 2011–2016, т. 3: 56). Отже, українці, які не вибирають силу, стають жертвою тих, хто цю силу має.

Словесний вимір сили Д. Донцов відчитав у Т. Шевченка, який благословляє і викликає “*свою «злу долю», бо се стихія сильного*” (Донцов, 2011–2016, т. 8: 139). У контексті сьогодишньої освітньо-політичної ситуації, коли дітей від початкової школи вчать бути толерантними у ставленні до зла, публіцист демонструє принципово непримиренну позицію. Мислитель переконаний, що люди зі зламаним моральним хребтом, які вміють любити і ворогів, і друзів, не усвідомлюють Євангельського припису, що “*Царство Боже здобувається зусиллям*” (Донцов, 2011–2016, т. 8: 140).

Парадоксально, але Д. Донцов рушійною силою ствердження чогось у політичному плані називає ненависть, “*яка у вогні боротьби творить нації, яка створила голландську націю з ненависти до Іспанії, французьку – з ненависти до Англії, чеську і малярську – з ненависти до німців, італійську – з ненависти до Австрії, українську – з ненависти колись до Польщі, а тепер творить її з ненависти до Москви*” (Донцов, 2011–2016, т. 10: 136–137). За мислителем, синтезований досвід віків обороняє націю від злиття з чужинцем. Цю думку ще 1847 року в Седневі висловив Т. Шевченко: “А на москалів не зважайте: у них народ і слово – і у нас народ і слово” (передмова до невиданого за його життя “Кобзаря”).

Отож виокремлення максими ‘сила’ Д. Донцов запозичує від ХІХ ст., бо саме Т. Шевченко попри все був людиною “*неабиякого морального гарту, характеру і душевного напняття*” (Донцов, 2011–2016, т. 8: 55). Шевченко своїми пророчими творами показав українцям силу слова, його духову суть, що підтвердив мислитель: “*Сила народу в його моральній силі*” (Донцов, 2011–2016, т. 7: 194).

Максима ‘боротьба’ була життєвим кредо Д. Донцова, це була та дорога, яку він пройшов сповна. У програмовому творі “Націоналізм” мислитель дає виняткове розуміння цієї максими: “*Боротьба за існування є законом життя. Всесвітньої правди нема*” (Донцов, 2011–2016, т. 7: 178).

Д. Донцов як творець покоління УПА є пропагатором світогляду боротьби, що виразний вияв має в ідеї перемогти або згинути. Усвідомлення потреби в боротьбі мислитель бачить у віршах Шевченка, які наповнені тривогою за майбутнє свого народу, а самостійницький ідеал його текстів відтворюють номені Берестечко, Умань, Полтава, що є символами боротьби українців. Отож мова в устах Шевченка набула “*крахотперської сили*” (Фаріон, 2012: 7).

Д. Донцов канонізує святу боротьбу, яку Т. Шевченко показав у “Великому льохові” (як і Леся Українка в поезіях та драмах, і як І. Франко в “Мойсеєві”), бо боротьба за визволення кожної нації неминуха. Мислитель силою свого переконання зазначає: “*Бо кожному, хто має очі, щоб дивитися, і вуха, щоб чути, ясно, що наша доба – якраз доба «релігійних і світоглядних війн»*” (Донцов, 2011–2016, т. 10: 274). А провадження цієї системної боротьби проти загрози большевизму (передусім) він розуміє як повернення до наших традицій. Відтак максима ‘боротьба’ стає чином, котрий Д. Донцов скеровує проти Росії, яку вважає одвічним ворогом. А потвердженням необхідності боротися є впевненість у своїй правоті, бо сила духу формує фізичну силу. Як каже О. Ольжич, “*Ті, що їм помагає Господня десниця, не бояться вже нічого*” (Ольжич, 2012: 22).

Максима ‘любов’ у Д. Донцова логічно пов’язана з максимією ‘правда’. Своєю влучною антитезою (*любов до правди та ненависть до беззаконня*) мислитель пояснює, що “*від апостолів жадалося, щоб вони не тільки «полюбили правду», але й щоб «зненавиділи беззаконня», зненавиділи зло і проти нього активно виступали, його картаючи*” (Донцов, 2011: 146).

Максима ‘любов’ (як любов до свого, любов до України, любов до батьківщини, любов до свободи, любов до правди) у великого публіциста присутня у творах різних періодів. Наприклад, говорячи про О. Телігу та виокремлюючи вогненні символи в її поезії та душі, Д. Донцов зображає, як любов робить твердою нашу волю. Прикметно, що великий публіцист дає неординарне визначення любові: “*Що таке любов? Це великий стимул героїчних душ, який дає їм твердість іти крізь всі перепони, крізь терпіння, всі розчарування і зневаги, крізь всі спокуси*” (Донцов, 2011–2016, т. 8: 227). Ціннісною для такого Донцового типу любові є показ Шевченкової максими, яку визначено так: “*Немає в світі України, немає другого Дніпра*”.

І як підтвердження природної потреби любити свою державу, Д. Донцов цитує президента США Т. Рузвельта, який казав: “*Людина, що любить чужі країни так само, як свою, шкідлива для суспільності*” (цит. за: Донцов, 2006: 193). А в “Підставах нашої політики” любов до рідного краю публіцист визначить як ясно сформульований політичний ідеал.

Доречно зауважити, що максима ‘любов’ у мислителя має виразно ідеологічне спрямування і є складовим елементом когнітивного рівня, бо національну свідомість визначено як поєднання любові і ненависти, тобто любові до свого і ненависти до чужого. Також велика любов і велика ненависть була проілюстрована лінією політики І. Мазепи, який цілковито відкинув “*компроміси совісти*” (Донцов, 2011–2016, т. 2: 93). Тяглість антагоністичної двоїстості (любов та ненависть) Д. Донцов бачить ще від часів “Історії Русів”, яку автор маніфестує як “*любов до свого і – логічна консеквенція – нехт до агресивного чужого*” (Донцов, 2011–2016, т. 8: 71). Аналогічно висновкує В. Стефанік, у якого з любові до свого розпочалася ненависть до чужого.

Висновки дослідження. Ядриста публіцистика Д. Донцова дозволяє побачити максими тексту, які до сьогодні є напрямними у визначенні політичної ситуації. Ідейний синтез постатей Шевченка та Донцова є виявом аксіологічного рівня

української культурної спадщини. Обидва мислителі формували національний дух, бо, як каже Д. Донцов, “народ із молоком матері увісвав у себе «Заповіт» Шевченка – заповіт войовничої, незалежної духом України” (Донцов, 2011–2016, т. 9: 82).

Отож максими Т. Шевченка є джерелом та праобразом формування постулатів текстів Д. Донцова. Змістове наповнення максим ‘правада’, ‘віра’, ‘сила’, ‘боротьба’, ‘любов’ у мислителя переросло в ідейні вектори тодішньої боротьби, дозволило вмотивувати потребу потужної армії УПА, яка виборувала самостійність України.

Усі максими творів Д. Донцова ілюструють вагу морального перед матеріальним, увічнюють героїчне минуле українського народу та його негаснучу віру в Боже провидіння. Отже, націєвірна та державотвірна позиція Д. Донцова мала сильне опертя, яким є Шевченкове слово.

Перспективно дослідження поданого матеріалу є віднайдення Шевченкових максим для творення мовної картини світу письменників-вісниківівців.

Література:

1. Баган О. Поміж містикою і політикою (Дмитро Донцов на тлі української політичної історії першої половини ХХ ст.). Київ : УВС ім. Ю. Липи, 2008. 78 с.
2. Біскуп І. П. Філософія, суспільство, мова : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 224 с.
3. Донцов Д. Вибрані твори: в 10 т. / Упоряд., передм., комент. О. Баган. Т. 1–10. Дрогобич : Відродження, 2011–2016.
4. Донцов Д. Дух нашої давнини. Львів–Київ : Накладом Юрія Криворучка, 2011. 160 с.
5. Донцов Д. Націоналізм. Вінниця : ДП “ДКФ”, 2006. 236 с.
6. Донцов Д. Хрестом і мечем. Тернопіль : Рада, 2010. 316 с.
7. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту : навч. посіб. Київ : ВЦ “Академія”, 2009. 264 с.
8. Загнітко А. П. Теорія лінгвоперсоналогії: монографія. Вінниця : Нілан-Лтд, 2017. 136 с.
9. Квіт С. Дмитро Донцов: ідеологічний портрет. Вид. 2-е, випр. і доп. Львів : Галицька видавнича спілка, 2013. 192 с.
10. Космеда Т. Мовна особистість Тараса Шевченка як дзеркало розвитку української мови сер. ХІХ ст.: проблемні аспекти. *Волинь філологічна: текст і контекст. Лінгвостилістика ХХІ століття: стан і перспективи* : зб. наук. пр. / упоряд. С. К. Богдан. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. Вип. 15. С. 139–148.
11. Космеда Т. Его і Alter Ego Тараса Шевченка в комунікативному просторі щоденникового дискурсу : монографія. Дрогобич : Коло, 2012. 372 с.
12. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: Навч. посіб. / 2-е вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2008. 423 с.
13. Маланюк Є. Малоросійство. Нариси з історії нашої культури (уривки). Серія “Броньбійна публіцистика” / За заг. ред. Л. Івшиної. Вид. друге. Київ : ПрАТ “Українська прес-група”, 2012. 72 с.
14. Микитюк О. Антропонім Шевченко в тексті “Дух нашої давнини” Дмитра Донцова. *Записки з українського мовознавства*. Вип. 24. У 2-х томах. Т. 1. Одеса : Поли-Принт, 2017. С. 131–140
15. Микитюк О. Персонамен Т. Шевченко як маркер бінарних опозицій у творах Д. Донцова. *Лінгвістичні студії* : зб. наук. праць / гол. ред. Ж. Краснобаєва-Чорна. Вінниця : ДонНУ ім. Василя Стуса, 2021. Вип. 41. С. 301–309. DOI: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2021.41.30>
16. Нестерова М. Н. Когнітивістика: істоки, вызови, перспективи: монографія. Суми : Университетская книга, 2015. 334 с.
17. Ольжич О. Українська історична свідомість. Дух руїни. Серія “Броньбійна публіцистика” / За заг. ред. Л. Івшиної. Вид. перше. Київ : ПрАТ “Українська прес-група”, 2012. 48 с.
18. Супрун Л. Кваліфікатив “національний” у контексті вісниківівської публіцистики Д. Донцова. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2015а. № 5. С. 158–161.
19. Супрун Л. Конгент-аналітична репрезентація концептуальних детермінантів “Літературно-Наукового Вістника” (1898–1939 рр.). *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства / Науково-дослідний, інститут пресознавства*. Львів, 2015б. Вип. 5 (23). С. 415–421.
20. Фаріон І. Мовний портрет І. Пулюя (за листами мислителя): монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 216 с.
21. Фаріон І. Слово – меч духовний. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2012. 32 с.

References:

1. Bahan, O. (2008). *Pomizh mistykoju i politykoju (Dmytro Dontsov na tli ukrajin'skoyi politychnoyi istoriyi pershoyi polovyny KhKh st.)*. [Between mysticism and politics (Dmytro Dontsov against the background of Ukrainian political history of the first half of the twentieth century)]. Kyiv, UVS im. Yu. Lypy [in Ukrainian].
2. Biskub, I. P. (2018). *Filosofiya, suspil'stvo, mova*. [Philosophy, society, language]: monohrafiya. Luts'k, Vezha-Druk [in Ukrainian].
3. Dontsov, D. (2006). *Natsionalizm*. [Nationalism]. Vinnytsya, DP “DKF” [in Ukrainian].
4. Dontsov, D. (2010). *Khrestom i mechem*. [Cross and sword]. Ternopil', Rada [in Ukrainian].
5. Dontsov, D. (2011). *Dukh nashoyi davnyny*. [The spirit of our antiquity]. L'viv–Kyiv, Nakladom Yuriya Kryvoruchka [in Ukrainian].
6. Dontsov, D. (2011–2016). *Vybrani tvory: v 10 t.* [Selected works: in 10 volumes]. Drohobych, Vidrozhennya, V. 1–10 [in Ukrainian].
7. Farion, I. (2012). *Slovo – mech dukhovnyy*. [The word is a spiritual sword]. L'viv, Vyd-vo L'viv'skoyi politekhniki [in Ukrainian].
8. Farion, I. (2017). *Movnyy portret I. Pulyuya (za lystamy mysl'yetya)* [Linguistic portrait of I. Pulyuy (according to the letters of the thinker)]. L'viv, Vydavnytstvo L'viv'skoyi politekhniki [in Ukrainian].
9. Kochan, I. M. (2008). *Linhvistychnyy analiz tekstu*. [Linguistic analysis of the text:]. Kyiv, Znannya [in Ukrainian].
10. Kosmeda, T. (2012). *Ego i Alter Ego Tarasa Shevchenka v komunikativnomu prostori shchodennykovoho dyskursu*. [Ego and Alter Ego of Taras Shevchenko in the communicative space of diary discourse]. Drohobych, Kolo [in Ukrainian].
11. Kosmeda, T. (2013). *Movna osobystist' Tarasa Shevchenka yak dzerkalo rozvytku ukrajin'skoyi movy ser. XIX st.: problemni aspekty*. [Linguistic personality of Taras Shevchenko as a mirror of the development of the Ukrainian language in the middle of the XIX century: problematic aspects]. Volyn' filohichna: tekst i kontekst. Linhvostylistyka XXI stolittya: stan i perspektyvy. [Volyn philological: text and context. Linguistic stylistics of the XXI century: state and prospects: collection], №15, 139–148 [in Ukrainian].
12. Kvit, S. (2013). *Dmytro Dontsov: ideolohichnyy portret*. [Dmitry Dontsov: ideological portrait]. L'viv, Halyts'ka vydavnycha spilka [in Ukrainian].
13. Malanyuk, Ye. (2012). *Malorosiystvo. Narysy z istoriyi nashoyi kul'tury (uryvky)*. [Little Russian identity. Essays on the history of our culture]. Kyiv, PrAT “Ukrayins'ka pres-hrupa” [in Ukrainian].
14. Mykytyuk, O. (2017). *Antroponim Shevchenko v teksti “Dukh nashoyi davnyny” Dmytra Dontsova*. [Anthroponym Shevchenko in the text “Spirit of our antiquity” by Dmitry Dontsov]. *Zapysky z ukrajin'skoho movoznavstva*. [Notes on Ukrainian linguistics]. Odesa, Poly-Prynt, №24(1), 131–140 [in Ukrainian].
15. Mykytyuk, O. (2021). *Personomen T. Shevchenko yak marker binarnykh opozytisy u tvorakh D. Dontsova*. [T. Shevchenko's persona as a marker of binary oppositions in D. Dontsov's works]. *Linhvistychni studiyi* [Linguistic Studies]. Vinnytsya, DonNU im. Vasylya Stusa, №41, 301–309. DOI: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2021.41.30> [in Ukrainian].

16. Nesterova, M. N. (2015). *Kognitivistika: istoki. vyzovy. Perspektivy*. [Cognitivism: origins, challenges, prospects]. Sumy, Universitetskaya kniga [in Russian].
17. Ol'zhych, O. (2012). *Ukrayins'ka istorychna svidomist'. Dukh ruyiny*. [Ukrainian historical consciousness. The spirit of ruin]. Seriya "Bronebiyna publitsystyka". [Series "Armored Journalism"]. Kyiv, PrAT "Ukrayins'ka pres-hrupa" [in Ukrainian].
18. Suprun, L. (2015a). *Kvalifikativ "natsional'nyy" u konteksti visnykivs'koyi publitsystyky D. Dontsova*. [Qualifier "national" in the context of D. Dontsov's journalism]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Filolohiya*. [Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Philology]. №5, 58–161 [in Ukrainian].
19. Suprun, L. (2015b). *Kontent-analitychna reprezentatsiya kontseptual'nykh determinantiv "Literaturno-Naukovoho Vistnyka" (1898-1939 rr.)*. [Content-analytical representation of the conceptual determinants of the Literary-Scientific Bulletin (1898-1939)]. *Zbirnyk prats' Naukovo-doslidnoho instytutu presoznavstva*. [Collection of works of the Research Institute of Press Studies]. L'viv, №5 (23), 415–421 [in Ukrainian].
20. Yeshchenko, T. A. (2009). *Linhvistychnyy analiz tekstu*. [Linguistic analysis of the text]. Kyiv, VTs "Akademiya" [in Ukrainian].
21. Zahnitko, A. P. (2017). *Teoriya linhvopersonolohiyi*. [Theory of linguopersonology]. Vinnytsya, Nilan-Ltd [in Ukrainian].